

Ελληνική Βοοτροφία:

Υφισταμένη κατάσταση και προοπτικές

Δρ Φώτιος Βακάκης

Γεωπόνος - Γεωργοοικονομολόγος

Δ/νων Σύμβουλος της «Βακάκης & Συνεργάτες» ΑΕ - Σύμβουλοι για Αγροτική Ανάπτυξη

1. Η βοοτροφική παραγωγή στον κόσμο και στην ΕΕ

1.1. Η βοοτροφική παραγωγή στον κόσμο

Ο κλάδος της **βοοτροφίας** παράγει, κατά βάση, κρέας και γάλα, ενώ ήσσονος σημασίας προϊόντα θεωρούνται το δέρμα, η κόπρος κ.λ.π. Τα διατηρούμενα στον κόσμο βοοειδή (αγελάδες, ταύροι, δαμάλεις, μόσχιοι, μοσχίδες), διαφοροποιούνται, σύμφωνα με τις παραγωγικές τους ιδιότητες, σε κατεύθυνση γαλακτοπαραγωγική ή κρεοπαραγωγική ή μικτή (για κρέας και γάλα). Ο πληθυσμός των βοοειδών κατά περιοχές του κόσμου, σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO, φαίνεται στον Πίνακα 1.

Η παγκόσμια παραγωγή **γάλακτος**¹, για το 2006 και σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO, εκτιμάται σε **657 εκατομμύρια τόνους**, αυξημένη κατά 2,2% έναντι της παραγωγής του 2005. Οι αναπτυσσόμενες χώρες, με επικεφαλής την Κίνα, Ινδία, Πακιστάν και χώρες της Νότιας Αμερικής, παρουσιάζουν ρυθμούς αύξησης παραγωγής 4%. Αντίθετα, οι ανεπτυγμένες χώρες παρουσιάζουν μηδενικούς ρυθμούς αύξησης της και σε ορισμένες χώρες, όπως η Αυστραλία και η ΕΕ, έχουν αρνητικούς ρυθμούς. Οι ανεπτυγμένες χώρες εξακολουθούν να χάνουν μερίδιο στην παγκόσμια παραγωγή.

Η παγκόσμια παραγωγή **βοείου κρέατος**, για το 2006 και 2007, σύμφωνα με τα στοιχεία του FAO, παρουσιάζεται στον Πίνακα 2.

Οι χώρες με τη σημαντικότερη παραγωγή βοείου κρέατος είναι η Β. Αμερική, η Βραζιλία, η Κίνα, η Ινδία, η Αργεντινή και η Αυστραλία. Η παραγωγή βοείου κρέατος στη Ν. Ζηλανδία προβλέπεται να αυξηθεί με στόχο τη συνέχιση των εξαγωγών της τόσο στις αγορές της Ασίας, όσο και σε εκείνες των ΗΠΑ και του Καναδά. Η ξηρασία στην Αυστραλία μείωσε την παραγωγή δημητριακών και σανών, με αποτέλεσμα να υπάρξουν προβλήματα στον παραγόμενο όγκο ζωοτροφών.

Η ΕΕ εξελίχθηκε σε εισαγωγέα βοείου κρέατος από το 2003, αφού υπέστη τη δυσμενή επίδραση της σπογγώδους εγκεφαλοπάθειας (BSE) και μείωσε την παραγωγή της. Η συνολική παραγωγή βοείου κρέατος στην ΕΕ συνεχίζει να μειώνεται (παραγωγή 8,0 εκατομμυρίων τόνων το 2006), παρά το γεγονός ότι η είσοδος νέων Κρατών-Μελών προσέθεσε σημαντικό αριθμό ζώων στα βοοειδή της ΕΕ. Η Κίνα αναμένεται

¹ Πρόκειται για τη συνολική εμπορεύσιμη παραγωγή όλων των κατηγοριών γάλακτος, εκ της οποίας 85,3% περίπου αφορά σε αγελαδινό γάλα, 10,9% σε γάλα βουβαλίσιο (στη δεύτερη θέση), ενώ μικρότερα είναι τα ποσοστά σε γάλα από πρόβατα, αίγες, καμήλες κλπ., σε παγκόσμια κλίμακα.

Πίνακας 1. Πληθυσμός (χιλιάδες κεφαλών) των βοοειδών σε διάφορες περιοχές του κόσμου

Περιοχή	Έτος		
	1998	2002	2004
Ασία (πλην Μέσης Ανατολής)	415.255	411.936	417.047
Κεντρική Αφρική και Καραϊβική	51.560	51.942	51.889
Ευρώπη	155.757	140.683	134.623
Μέση Ανατολή και Β. Αφρική	31.379	31.872	31.854
Βόρειος Αμερική	113.105	110.485	109.543
Νότιος Αμερική	292.161	315.068	326.569
Αφρική (κάτω της ζώνης Σαχάρας)	202.517	217.727	220.524
Ωκεανία	36.490	38.256	36.701
Κόσμος	1.307.846	1.328.284	1.339.296
ΕΕ			88.700
Ελλάδα			731

Πίνακας 2. Παγκόσμια παραγωγή (εκατομμύρια τόνοι) βοείου κρέατος

		2006	2007	Στοιχεία 2006	
				Κόσμος = 100	Μεταβολή % 2007/2006
Κόσμος:					
Παραγωγή	(+)	66,2	66,6	100	0,6
Εισαγωγές	(+)	6,7	7,0	100	4,5
Εξαγωγές	(-)	6,9	7,1	100	2,9
Κατανάλωση	(=)	66,0	66,4	100	0,6
ΕΕ:					
Παραγωγή	(+)	8,0	8,1	12,1	1,2
Εισαγωγές	(+)	0,5	0,6	7,5	0,2
Εξαγωγές	(-)	0,2	0,2	2,9	0,0
Κατανάλωση	(=)	8,2	8,5	12,4	3,6

να είναι επικεφαλής των χωρών-εισαγωγέων βοείου κρέατος διεθνώς. Η παγκόσμια κατά κεφαλή κατανάλωση βοείου κρέατος, επίσης, προβλέπεται ότι θα αυξάνεται, όσον η ζήτηση γενικότερα των κρεάτων, σε συσχέτιση και με τη βελτίωση των εισοδημάτων, αυξάνει.

1.2. Η βοοτροφική παραγωγή στην ΕΕ

Κατ' αρχήν, ο κλάδος της βοοτροφίας στην ΕΕ-25 εκτρέφει

Πίνακας 3Α. Αριθμός βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων και ζώων στην Ελλάδα

Περιφέρειες	2004		2005		2006	
	Εκμ/σεις	Αρ. κεφαλών	Εκμ/σεις	Αρ. κεφαλών	Εκμ/σεις	Αρ. κεφαλών
Σύνολο Χώρας	25.015	662.479	23.294	731.101	23.504	684.019
Αν. Μακεδονία & Θράκη	5.540	101.318	4.662	109.640	5.053	109.700
Κεντ. Μακεδονία	5.861	211.772	4.440	217.523	5.048	205.422
Δυτ. Μακεδονία	2.628	55.998	2.348	62.786	2.320	50.448
Θεσσαλία	2.212	99.366	2.128	112.738	2.105	107.919
Ήπειρος	1.318	54.831	1.602	63.776	1.337	61.232
Ιόνια Νησιά	490	6.330	492	5.703	476	6.166
Δυτ. Ελλάδα	1.720	53.484	2.198	66.709	1.806	58.690
Στερεά Ελλάδα	670	21.692	637	21.005	695	23.611
Πελοπόννησος	1.021	14.913	1.301	21.558	1.090	16.765
Αττική	117	5.369	103	10.322	111	5.055
Βόρειο Αιγαίο	985	11.315	848	9.738	976	12.039
Νότιο Αιγαίο	2.225	23.621	2.004	24.908	2.209	24.286
Κρήτη	228	2.470	531	4.697	278	2.684

88.700 χιλιάδες βοοειδή (2005) και αντιπροσωπεύει το 6,6% περίπου του παγκόσμιου αριθμού κεφαλών βοοειδών. Ο αριθμός αυτός κατανέμεται κυρίως στη Γαλλία, που εκτρέφει το 22% το βοοειδών της ΕΕ-25, ακολουθούμενη από τη Γερμανία (15%) και το Ηνωμένο Βασίλειο (12%). **Η Ελλάδα, με 731 χιλιάδες βοοειδή καλύπτει το 0,82% των βοοειδών της ΕΕ-25 (Eurostat 2005).**

Σε ότι αφορά στην παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, η ΕΕ-25 παράγει ετησίως περί τους 141.000 χιλιάδες τόνους, οι οποίοι κατανέμονται κυρίως στη Γερμανία που παράγει το 19,9% του συνόλου και ακολουθούν η Γαλλία (17,2%), το Ηνωμένο Βασίλειο (10,3%), η Ιταλία (7,6%), οι Κάτω Χώρες (7,7%) και η Ισπανία (4,5%). **Η Ελλάδα, με παραγωγή 780 χιλιάδες τόνους ετησίως, αντιπροσωπεύει το 0,55% του αγελαδινού γάλακτος της ΕΕ-25.**

Η παραγωγή **βοείου κρέατος** στην ΕΕ-25 είναι 8 εκατομμ. τόνους (14% της παγκόσμιας παραγωγής) ετησίως (2006), ποσότητα που είναι και η μεγαλύτερη ανάμεσα στα διάφορα είδη κρέατος. Οι κυριότερες χώρες παραγωγής βοείου κρέατος της ΕΕ-25, είναι η Γαλλία με συμμετοχή 19,8% στη συνολική παραγωγή, η Γερμανία (15,8%), η Ιταλία (14,4%), το Ηνωμένο Βασίλειο (9,1%) και η Ισπανία (8,9%). **Η Ελλάδα, με παραγωγή 61,7 χιλιάδες τόνους ετησίως, αντιπροσωπεύει το 0,79% του βοείου κρέατος της ΕΕ-25.**

Σύμφωνα και με τα προαναφερόμενα στοιχεία, καθίσταται προφανές ότι η συμβολή της Χώρας μας στον κλάδο της βοοτροφίας της ΕΕ-25 είναι μικρή και το ενδιαφέρον για τη βοοτροφία, είτε για την παραγωγή αγελαδινού γάλακτος, είτε για την παραγωγή βοείου – μοσχαρίσιου κρέατος, περιορίζεται στην ελληνική αγορά. Παρά ταύτα, ο κλάδος της βοοτροφίας παραμένει δεύτερος σε συμμετοχή στην Ακαθάριστη Αξία της κτηνοτροφικής παραγωγής στη Χώρα, με ποσοστό 19,2% μετά την αίγο-προβατοτροφία (58,7%)².

² Δρ Φ. Βακάκης, «Ο ρόλος της κτηνοτροφίας στην Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη», Γεωργία – Κτηνοτροφία, τεύχος 4/2006.

2. Η βοοτροφική παραγωγή στην Ελλάδα

2.1. Το μέγεθος και η διάρθρωση της βοοτροφίας στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τα πλέον πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία (2006), στην Ελλάδα εκτρέφονται 684.100 βοοειδή, εκ των οποίων 168.000 περίπου είναι ζώα γαλακτοπαραγωγής (αγελάδες, μοσχίδες). Ο συνολικός αριθμός εκμεταλλεύσεων και ζώων, για τα έτη 2004, 2005 και 2006 στις Περιφέρειες της Χώρας και ο αριθμός των βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων με περισσότερα από 20 ζώα, καταχωρούνται στους Πίνακες 3Α και 3Β. Από τα στοιχεία των πινάκων αυτών προκύπτει ότι: **(i)** η μεγάλη συγκέντρωση των βοοειδών εστιάζεται στη Μακεδονία – Θράκη (53,3% του συνόλου). Ακολουθούν: Θεσσαλία (15,4%), Δυτική Ελλάδα (9,1%) και Ήπειρος (8,7%), **(ii)** εμφανίζονται τάσεις μείωσης του αριθμού των εκμεταλλεύσεων, σε επίπεδο Χώρας (-6,9%) και, αντίστοιχα, σημαντική αύξηση του αριθμού των εκτρεφόμενων βοοειδών (+10,4%). Οι διαφοροποιήσεις αυτές μεταβάλουν τον μέσο αριθμό διατηρούμενων βοοειδών ανά εκμετάλλευση από 26,5 (2004) σε 29,1 (2006), **(iii)** ποσοστό 84% του αριθμού των βοοειδών εκτρέφεται σε μονάδες που εκτρέφουν περισσότερα από 20 ζώα, ενώ, το 35,7% εξ αυτών, εκτρέφεται σε μονάδες που διατηρούν πάνω από 100 ζώα/εκμετάλλευση (συνολικά 1.350 εκμεταλλεύσεις βοοειδών, με αγελάδες γαλακτοπαραγωγής ή θηλάζουσες αγελάδες ή παχυνόμενα βοοειδή).

2.2. Γαλακτοπαραγωγός βοοτροφία

2.2.1. Διάρθρωση της γαλακτοπαραγωγού βοοτροφίας

Η γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία περιλαμβάνει 8.500 περίπου εκμεταλλεύσεις, στις οποίες εκτρέφονται 149.000

Πίνακας 3B. Αριθμός βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων με αριθμό ζώων μεγαλύτερο των 20

Περιφέρεια	20-29		30-49		50-99		100-199		200-299		300-499		500 και άνω	
	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα
Αν. Μακεδονία & Θράκη	365	8.809	345	13.485	335	21.509	154	20.812	20	4.935	12	4.792	3	2.041
Κεντρική Μακεδονία	590	14.843	666	25.527	836	67.250	345	49.341	64	14.768	36	13.992	8	4.710
Δυτική Μακεδονία	301	6.580	188	7.896	175	13.715	80	11.894	6	1.371				
Θεσσαλία	150	4.247	232	10.429	370	27.975	224	31.006	48	11.199	15	5.448	4	2.439
Ήπειρος	90	2.340	176	7.132	272	20.510	110	16.063	20	4.589				
Ιόνια Νησιά	40	836	24	826	15	1.120	9	1.045						
Δυτική Ελλάδα	156	4.316	210	8.013	240	17.883	88	11.950	4	950	5	2.327	4	1.526
Στερεά Ελλάδα	57	1.400	65	2.429	80	5.651	46	5.693	5	1.640	5	1.855	1	625
Πελοπόννησος	60	1.623	72	2.679	45	3.285	14	1.926	1	229	1	402		
Αττική	8	207	10	359	5	317	6	690	2	439	2	659	2	2.150
Βόρειο Αιγαίο	90	2.166	60	2.227	24	1.446								
Νότιο Αιγαίο	158	4.108	100	3.880	45	3.210	2	255	1	208				
Κρήτη	10	280	14	472	4	280	3	348						
Σύνολο χώρας	2.075	51.755	2.162	85.354	2.446	184.151	1.081	150.996	171	40.328	76	29.475	22	13.491

Πηγή: ΥΠΑΑΤ

αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, το πλείστον των οποίων ανήκει στην φυλή Holstein. Οι τάσεις εντατικοποίησης της παραγωγής, σε συνδυασμό με τις προβλεπόμενες ενισχύσεις από αναπτυξιακά προγράμματα (εθνικά και κοινοτικά), υπήρξαν αιτίες δημιουργίας μεγάλων σύγχρονων μονάδων αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, που αναπτύχθηκαν κυρίως σε πεδινές περιοχές και γύρω από αστικά κέντρα. Το μέσο μέγεθος γαλακτοπαραγωγού εκμεταλλεύσεως αγελάδων είναι 13,7, ενώ οι εκμεταλλεύσεις με κάτω από 10 αγελάδες μειώνονται συνεχώς. Η χωροταξική κατανομή των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής φαίνεται στον Πίνακα 4.

Από πλευράς χωροταξικής κατανομής του αριθμού των εκμεταλλεύσεων, σε επίπεδο Νομού, μεγάλο ποσοστό βρίσκεται στους νομούς Κυκλάδων, Φλώρινας, Πέλλας, Θεσσαλονίκης και Κιλκίς. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι δείκτες νομών της Χώρας που έχουν εκμεταλλεύσεις με υψηλό μέσο όρο διατηρούμενων θηλυκών ζώων (άνω των 12 μηνών) ανά μονάδα: Σέρρες 128 ζώα, Αργολίδα 88, Δυτική Αττική 82, Πειραιάς 48, Γρεβενά 47, Λάρισα 42 και Θεσσαλονίκη 39.

Το παραγωγικό σύστημα αγελάδων γαλακτοπαραγωγής στην Ελλάδα, χαρακτηρίζεται ως «εντατικό – ημιεντατικό», με την έννοια ότι η μέση απόδοση ανά αγελάδα, σε εθνικό επίπεδο, είναι περίπου 5.000 λίτρα/έτος (ημιεντατικό), αλλά στις ελεγχόμενες, από προγράμματα του ΥΠΑΑΤ μονάδες ο αντίστοιχος δείκτης είναι 6.200 λίτρα/έτος.

Από πλευράς εισροών και, βασικά, ζωοτροφών, οι **χονδροειδείς** είναι το ενσίρωμα καλαμποκιού (σπανιότερα ενσίρωμα άλλων φυτών, όπως π.χ. μηδικής), οι σανοί (συνήθως διάφορες ποιότητες μηδικής) και τα άχυρα και οι **συμπυκνωμένες** (μίγματα γαλακτοπαραγωγής) που στηρίζονται σε δημητριακούς καρπούς (καλαμπόκι, σιτάρι, κριθάρι) υποπροϊόντα βιομηχανιών (πίτυρα, βαμβακόπιτες, σογιάλευρα, μελασσομενή πούλπα σακχαροτεύτλων) και σκευάσματα αλάτων, ιχνοστοιχείων και βιταμινών.

Οι μονάδες γαλακτοπαραγωγής συνήθως δεν διαθέτουν

την απαραίτητη καλλιεργήσιμη έκταση για παραγωγή χονδροειδών ζωοτροφών (σύμφωνα με παλαιότερες αποφάσεις της ΕΕ, απαιτούνται 4 στρέμματα καλλιεργήσιμης αρδευόμενης γης για κάλυψη αναγκών μιας αγελάδας γαλακτοπαραγωγής), ενώ ελάχιστοι κτηνοτρόφοι διαθέτουν βοσκήσιμες εκτάσεις για συμπληρωματική διατροφή και κίνηση των ζώων. Η αυτάρκεια των αγελαδοτροφικών μονάδων γαλακτοπαραγωγής σε χονδροειδείς ζωοτροφές, ποικίλει από μηδέν έως 50% (έρευνα Σχολής Γεωπονίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης).

Στις τελευταίες δεκαετίες, ο πληθυσμός των βοοειδών και

Πίνακας 4. Χωροταξική κατανομή των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής στην Ελλάδα

Περιφέρειες	Εκμ/σεις	Αγελάδες ηλικίας >2 ετών	Κατανομή %		Μέσο μέγεθος αριθ. ζώων
			Εκμ/σεις	Αγελάδες	
Σύνολο Χώρας	8.467	148.561	100,0	100,0	17,5
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1.841	23.648	21,7	15,9	12,8
Κ. Μακεδονία	2.696	71.437	31,8	48,2	26,5
Δ. Μακεδονία	1.635	16.525	19,3	11,1	10,1
Θεσσαλία	524	12.499	6,2	8,4	23,9
Ήπειρος	410	8.318	4,8	5,6	20,3
Ιόνια νησιά	0	0	-	-	-
Δυτική Ελλάδα	274	5.640	3,2	3,8	20,6
Στερεά Ελλάδα	126	966	1,5	0,6	7,7
Πελοπόννησος	6	835	0,1	0,6	139,2
Αττική	66	2.031	0,8	1,4	30,8
Βόρειο Αιγαίο	56	169	0,7	0,1	3,0
Νότιο Αιγαίο	831	6.443	9,9	4,3	7,8
Κρήτη	3	51	0,0	0,0	17,0

Πηγή: ΥΠΑΑΤ, 2006

ειδικότερα των αγελάδων γαλακτοπαραγωγής, έχει υποστεί σημαντικές μεταβολές, λόγω της εισαγωγής από το εξωτερικό βελτιωμένων καθαρόαιμων ζώων, αλλά η σημαντικότερη αλλαγή της γενετικής σύνθεσης του αρχικού υλικού και της βελτίωσης των αποδόσεων προήλθε από την εφαρμογή τεχνητής σπερματέγχυσης με εισαγόμενο σπέρμα βελτιωμένων ταύρων καθαρόαιμων φυλών, σε συνδυασμό με τις σταδιακές επιλογές των καλύτερα προσαρμοσμένων ατόμων.

2.2.2. Θεσμικό πλαίσιο υποστήριξης της γαλακτοπαραγωγικής αγελαδοτροφίας

Με βάση τον Καν. (ΕΚ) 1255/1999 «*περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων*», για να σταθεροποιηθούν οι αγορές και τα εισοδήματα, είναι αναγκαίο οι οργανισμοί παρέμβασης, να μπορούν να λαμβάνουν μέτρα στηριζόμενα σε ένα ενιαίο σύστημα τιμών, προβαίνοντας στην **αγορά βουτύρου και αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη** και στη χορήγηση ενισχύσεων για την ιδιωτική αποθεματοποίηση των προϊόντων αυτών. Όμως, για να ενθαρρυνθεί η κατανάλωση γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων στην Κοινότητα και για να **βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων αυτών στις διεθνείς αγορές**, το επίπεδο της στήριξης της αγοράς πρέπει να μειωθεί, ιδίως μέσω της βαθμιαίας μείωσης των ενδεικτικών τιμών και των τιμών παρέμβασης για το βούτυρο και το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη (αρχής γενομένης από την 1^η Ιουλίου 2005).

Το παραπάνω σκεπτικό του Συμβουλίου της ΕΕ, προσδιορίζει τις δύο διαφορετικές τάσεις για το γάλα (και γενικότερα για τα αγροτικά προϊόντα στο χώρο της ΕΕ-25): η προσπάθεια «προστασίας» στην εσωτερική αγορά και οι ασκούμενες πιέσεις από τον ΠΟΕ (πλαίσιο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης) για «σταδιακή μείωση των παρεμβάσεων». Σήμερα, η πολιτική της ΕΕ για το γάλα και τα γαλακτοκομικά, δρα στα ακόλουθα επίπεδα:

Στήριξη εσωτερικής αγοράς: Οι τιμές παρέμβασης του βουτύρου και του αποκορυφωμένου γάλακτος σε σκόνη, μειώνονται κατά 15%, σε τρία στάδια από την περίοδο εμπορίας 2005/2006 και διατηρείται το καθεστώς των παρεμβάσεων ως το μέσο που συμβάλει στη σταθεροποίηση των τιμών αγοράς και, επομένως, στη διασφάλιση του εισοδήματος των κτηνοτρόφων. Ειδικότερα, **(i)** το καθεστώς παρέμβασης εφαρμόζεται κατά τρόπο που διατηρείται η ανταγωνιστική θέση του **βουτύρου** στην αγορά, η αρχική του ποιότητα και η διασφάλιση της αποθεματοποίησης κατά τον ορθολογικότερο τρόπο, **(ii)** για το **αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη**, η αγορά πραγματοποιείται στην τιμή παρέμβασης από τον οργανισμό παρέμβασης, που ορίζεται από κάθε κράτος μέλος, **(iii)** η ενίσχυση που προορίζεται για την **ιδιωτική αποθεματοποίηση** ορισμένων γαλακτοκομικών προϊόντων, δύναται να αποφασισθεί εάν η εξέλιξη των τιμών και των αποθεμάτων εμφανίσει σοβαρή ανισορροπία της αγοράς, που ενδέχεται να μειωθεί από εποχιακή αποθεματοποίηση. Τα σχετικά προϊόντα της ΚΟΑ είναι το βούτυρο, η κρέμα, το αποκορυφωμένο γάλα σε σκόνη και ορισμένα τυριά.

Το καθεστώς των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων: Από το

1984, το αναφερόμενο καθεστώς συμβάλει στη ρύθμιση της παραγωγής στον τομέα του γάλακτος, σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ. Το καθεστώς των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων αναθεωρημένων ανά τακτά χρονικά διαστήματα, βάσει έκθεσης της Επιτροπής, όπου εξετάζεται πλέον η δυνατότητα λήξης της ισχύος του εν λόγω καθεστώτος. Στην τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΟΑ, η Χώρα μας πήρε επιπλέον ποσόστωση 120.000 τόνων και η σημερινή συνολική ποσόστωση ανέρχεται στους 820.513 τόνους³. Σημειωτέον ότι, σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της ΕΕ, όπως προέκυψαν από τις ετήσιες δηλώσεις των Κ.Μ., η Ελλάδα, έναντι της «διαθεσίμης ποσόστωσης για παραδόσεις», εμφανίζει δείκτες «παραδοθεισών ποσοτήτων» 742.425 τόνων και 738.289 τόνων, αντίστοιχα, για τις περιόδους 2005/06 και 2006/07.

Εμπορία: Οι παραπάνω αναφερόμενοι μηχανισμοί παρέμβασης, συμπληρώνονται από σειρά ειδικών ενισχύσεων στην εμπορία, για την υποστήριξη της ισορροπίας διαχείρισης της αγοράς του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων.

Καθεστώς συναλλαγών με τις τρίτες χώρες: Η διαχείριση από την Επιτροπή των **δαμολογικών ποσοστώσεων** που προκύπτουν από συμφωνίες στο πλαίσιο διαπραγματεύσεων του Γύρου της Ουρουγουάης δύναται, με βάση τις μεθόδους που εφαρμόστηκαν στο παρελθόν, να στηριχθεί και σε άλλες ενδεδειγμένες, κατά περίπτωση, μεθόδους. Στόχος είναι η κάλυψη των αναγκών εφοδιασμού της κοινοτικής αγοράς και η διασφάλιση της διατήρησης της ισορροπίας της.

Όσον αφορά τις **επιστροφές στην εξαγωγή**, η Επιτροπή τις καθορίζει είτε κατά περιοδικό τρόπο, είτε μέσω διαγωνισμού για τα προϊόντα για τα οποία η διαδικασία αυτή προβλέπονταν σε παλαιό κανονισμό.

Άμεσες πληρωμές στους παραγωγούς: Για να περιοριστεί η επίπτωση από την προβλεπόμενη μείωση των τιμών παρέμβασης και να υποστηριχθεί η σταθεροποίηση των γεωργικών εισοδημάτων, καθιερώθηκαν **οι άμεσες πληρωμές** στους παραγωγούς, με χρηματοδότηση της Κοινότητας από την περίοδο εμπορίας 2005/2006. Οι εν λόγω άμεσες πληρωμές ήταν: **(i)** σταθερή πληρωμή (πριμοδότηση στα γαλακτοκομικά προϊόντα) και **(ii)** συμπληρωματικές πληρωμές. Οι ενισχύσεις αυτές, ενσωματώθηκαν από το 2007, στην **ενιαία αποδεσμευμένη ενίσχυση**.

Προοπτικές του θεσμικού πλαισίου και των ενισχύσεων⁴: Το καθεστώς του αγελαδινού γάλακτος στην ΕΕ υπέστη συνεχείς αλλαγές κατά τη διάρκεια της περίπου 40 ετών ζωής του. Οι πλέον σημαντικές εκ των αλλαγών ήταν ο καθορισμός των ποσοστώσεων (1984) και η αναμόρφωση της ΚΑΠ (2003), αμφότερες δε επιτάχυναν την ανάπτυξη του τομέα. Σήμερα, ο τομέας της αγελαδοτροφίας, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην ΕΕ έχει περισσότερο επιχειρηματικό χαρακτήρα και στηρίζεται στον ανταγωνισμό της αγοράς.

Οι τιμές στήριξης συνεχώς μειώνονται, οι παρεμβάσεις στην αγορά περιορίζονται και οι επιδοτήσεις εξαγωγών, επίσης, μειώνονται. Οι αγελαδοτρόφοι και η μεταποιητική βιομη-

³ «Ανάπτυξη του τομέα βοοτροφίας κρεοπαραγωγής και γαλακτοπαραγωγής κατεύθυνσης», ΥΠ.Α.Α.Τρ., Γραφείο Γενικού Γραμματέα, Σεπτέμβριος 2007.

⁴ «Milk and milk products in the European Union», European Communities, August 2006.

Πίνακας 5. Εξέλιξη της παραγωγής αγελαδινού γάλακτος στην Ελλάδα

Έτος	Παραγωγή (τόνοι)	Κατανάλωση* (τόνοι)	Αυτάρκεια (%)
1999	776.800	807.300	96,2
2000	789.000	815.700	96,7
2001	778.100	823.210	94,5
2002	758.200	800.120	94,8
2003	767.800	833.490	92,1
2004	774.980	847.450	91,4
2005	745.980	815.310	91,5
2006	750.190	824.390	91,0

Πηγή: ΕΣΥΕ

* Εκτίμηση της κατανάλωσης έγινε από τον μελετητή, με βάση αντίστοιχα στοιχεία παραγωγής και εισαγωγών αγελαδινού γάλακτος (ΕΣΥΕ).

χανία έχουν ήδη γνώση του πως θα επιβιώσουν σε μία προοπτική ελεύθερης αγοράς. Οι αυξήσεις στις ποσοστώσεις που είχαν σχεδιαστεί, προβλέπεται να αναθεωρηθούν τα επόμενα χρόνια. Βασική μέριμνα για τη διατήρηση της ισορροπίας στην αγορά των γαλακτοκομικών, αποτελεί η καθιέρωση δεικτών του λίπους και των πρωτεϊνικών στοιχείων του γάλακτος στις διάφορες συνθήκες των αγορών. Η ΕΕ, γενικά, καταναλώνει τις πρωτεΐνες από το γάλα που παράγει και ως εκ τούτου, έχει περιορισμένες ανάγκες για εξαγωγή τους ενώ υπάρχουν προβλήματα με υπερπαραγωγή λιπαρών ουσιών από το γάλα.

Άλλες παράμετροι που μπορεί να επηρεάσουν την πολιτική της ΕΕ, στο άμεσο μέλλον, για τον τομέα του αγελαδινού γάλακτος, είναι η παραπέρα διεύρυνση της ΕΕ-27, οι συνεχείς πιέσεις για τον προϋπολογισμό της ΚΑΠ και, ακόμη, η αναγκαιότητα απλοποίησης της ΚΑΠ. Ο τομέας της γαλακτοπαραγωγού αγελαδοτροφίας στην Ελλάδα, υφίσταται και θα υφίσταται συνεχώς τις επιπτώσεις των αναθεωρήσεων και των μέτρων που θα λαμβάνονται, κάθε φορά, από την ΕΕ, για το αγελαδινό γάλα και τα προϊόντα του.

2.2.3. Αναπτυξιακός Νόμος και Αναπτυξιακά Προγράμματα:

Στο πλαίσιο του Ν.3299/2004, ισχύουν οι γενικές διατάξεις για τα ποσοστά ενισχύσεων περιοχών Α, Β και Γ. Στα επενδυτικά σχέδια που αφορούν «στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία των γεωργικών προϊόντων», υπάγονται επενδυτικά σχέδια αφορούν: (i) «στην ίδρυση νέων ή επέκταση ή/και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων». Ειδικότερα, για την ένταξη επενδυτικών σχεδίων βοοτροφικών μονάδων γαλακτοπαραγωγής, (Άρθρο 2, § 2.1.3.2) βασική προϋπόθεση αποτελεί η εξασφάλιση, από πλευράς του ενδιαφερόμενου φορέα, της απαιτούμενης ποσόστωσης αγελαδινού γάλακτος ή η ανάληψη της υποχρέωσής του να την εξασφαλίσει πριν από την καταβολή της πρώτης δόσης πληρωμής, (ii) στην ίδρυση, εκσυγχρονισμό με ή χωρίς μετεγκατάσταση και επέκταση δυναμικότητας για μονάδες μεταποίησης γάλακτος (επεξεργασίας γάλακτος, παραγωγής τυροκομικών προϊόντων, γιαούρτης και λοιπών γαλακτοκομικών) στις περιπτώσεις: έλλειψης δυναμικότητας, μετά από έγκριση της Διεύθυνσης Αγροτικής

Ανάπτυξης της οικείας περιφέρειας, αντικατάστασης υφιστάμενης δυναμικότητας, συγχώνευσης υφιστάμενων μονάδων, μετεγκατάστασης και εκσυγχρονισμού υφιστάμενων μονάδων και καθετοποίησης της παραγωγής, (iii) στην ίδρυση μονάδων αξιοποίησης παραπροϊόντων και υποπροϊόντων επεξεργασίας γάλακτος.

Στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2007-2013, προβλέπεται η ενίσχυση δράσεων που αφορούν στον εκσυγχρονισμό των αγελαδοτροφικών εγκαταστάσεων, καθώς επίσης και η πραγματοποίηση έργων υποδομής φιλικών προς το περιβάλλον και σχετικών με την ευζωία των ζώων. Επίσης, προβλέπεται η ένταξη: (i) βιομηχανιών γάλακτος: μόνον εκσυγχρονισμοί – μετεγκαταστάσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων με απασχολούμενο δυναμικό μικρότερο ή ίσο των 250 υπαλλήλων και κύκλο εργασιών μικρότερο των 50 εκατομμυρίων €, ώστε να τηρούνται οι κανόνες υγιεινής και οι περιβαλλοντικοί όροι, (ii) τυροκομεία: εκσυγχρονισμοί, συγχωνεύσεις και μετεγκαταστάσεις, ώστε να τηρούνται οι βασικές προδιαγραφές υγιεινής και πε-

ριβαλλοντικών όρων. Ίδρυση μικρών τυροκομείων μόνο σε ορεινές ή νησιωτικές περιοχές. Ίδρύσεις μονάδων παραγωγής γιαούρτης και λοιπών ζυμούμενων προϊόντων γάλακτος, εκσυγχρονισμός – επέκταση – μετεγκατάσταση αυτών και (iii), ίδρυση, εκσυγχρονισμός και επέκταση μονάδων αξιοποίησης παραπροϊόντων γάλακτος (τυρόγαλα), που στοχεύουν την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος.

2.2.4. Η αγορά του γάλακτος και των γαλακτοκομικών προϊόντων

Η εξέλιξη παραγωγής νωπού αγελαδινού γάλακτος στην Ελλάδα φαίνεται στον Πίνακα 5.

Το ύψος της παραγωγής στη Χώρα είναι συνάρτηση του συστήματος των ποσοστώσεων, όπως το καθόρισε η ΕΕ, προκειμένου να ελέγξει (κυρίως κατά τη 10ετία του 1990) τα τεράστια αποθέματα βουτύρου και σκόνης γάλακτος που δημιούργησαν κυρίως στις χώρες της Β. Ευρώπης, με δεδο-

μένη την εντατική αγελαδοτροφία παραγωγής γάλακτος. Στη συγκεκριμένη περίοδο, για την Ελλάδα, με εσφαλμένα, πιθανότατα, στατιστικά στοιχεία παραγωγής που παρουσιάστηκαν στην τότε ΕΟΚ⁵, καθορίστηκε ποσόστωση 640.000 τόνων ετησίως, γεγονός που επέδρασε στη συρρίκνωση της παραγωγής. Σήμερα, μετά από διαδοχικές διαπραγματεύσεις, η ποσόστωσή της Χώρας είναι στο επίπεδο των 820.500 τόνων/έτος, αλλά η ετήσια ελληνική παραγωγή καλύπτει περίπου το 90,2% της «διαθέσιμης» ποσόστωσης (βλ. και κεφάλαιο 2.2.2 του παρόντος).

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΥΠΑΑΤ, κατά την τελευταία 5ετία, **η αυτάρκεια** της Χώρας σε αγελαδινό γάλα και γαλακτοκομικά προϊόντα από αγελαδινό γάλα, κυμαίνεται κ.μ.ο.

⁵ Σύμφωνα με νεότερες εκτιμήσεις (αναδρομικής ισχύος και χωρίς πρακτική σημασία), η πραγματική εθνική, ετήσια παραγωγή εκείνης της περιόδου ανέρχονταν σε 1.000.000 τόνους αγελαδινού γάλακτος (Εισήγηση προέδρου Συνδέσμου Αγελαδοτρόφων κ. Γ. Κεφαλά, Συνέδριο ΕΛΟΓ, Οκτώβριος 2006).

Πίνακας 6. Αριθμός εκμεταλλεύσεων και ζώων που εκτρέφουν κατά βασικές κατηγορίες εκτροφών

Περιφέρειες	Βοοειδή κάτω των 12 μηνών (μοσχάρια)		Βοοειδή 1 έτους μέχρι 2 ετών				Βοοειδή από 2 ετών και πάνω			
			Αρσενικά		Θηλυκά		Θηλυκά (δαμάλια)		Θηλάζουσες αγελάδες	
	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα	Εκμ/σεις	Ζώα
Σύνολο Χώρας	7.945	71.763	10.481	72.880	2.305	14.945	864	4.527	9.120	147.427
Αν. Μακεδονία & Θράκη	1.690	9.753	2.230	10.439	585	2.524	30	63	2.515	25.968
Κ. Μακεδονία	850	13.301	2.443	28.021	336	4.165	204	1.724	984	17.156
Δ. Μακεδονία	899	4.964	978	5.175	244	937	79	89	437	6.937
Θεσσαλία	616	11.210	1.082	11.568	307	3.034	110	999	1.169	38.614
Ήπειρος	546	8.941	675	3.531	160	1.060	95	258	669	21.686
Ιόνια νησιά	234	1.544	242	705	18	63	-	-	208	1.892
Δυτική Ελλάδα	1.324	11.123	933	5.286	386	1.983	81	512	850	14.143
Στερεά Ελλάδα	145	2.400	204	1.196	36	494	101	300	238	6.393
Πελοπόννησος	756	4.567	506	1.625	167	481	7	73	423	5.285
Αττική	72	494	59	429	18	51	1	40	22	84
Βόρειο Αιγαίο	-	-	583	2.766	32	32	42	208	688	5.422
Νότιο Αιγαίο	597	1.964	487	1.815	4	52	107	240	915	3.846
Κρήτη	218	1.501	59	344	12	69	10	20	-	-

Πηγή: ΥπΑΑΤ, 2006

στο 48-50%⁶, ενώ η μέση **κατανάλωση** κατά άτομο φτάνει τα 40 κιλά (αναγωγή σε νωπό αγελαδινό γάλα). Σημειωτέον ότι η αντίστοιχη μέση κατανάλωση στην ΕΕ διαμορφώνεται στο ύψος των 70 κιλών/κεφαλή/έτος, όμως και στη χώρα μας παρατηρούνται τάσεις αύξησης της κατανάλωσης γαλακτοκομικών προϊόντων τα τελευταία χρόνια και ιδίως του νωπού (φρέσκου) γάλακτος.

Είναι προφανές ότι στην Ελλάδα, ο βαθμός αυτάρκειας σε αγελαδινό γάλα είναι χαμηλός και αυτό αποδίδεται κυρίως στο καθεστώς των γαλακτοκομικών ποσοστώσεων. Δεν θα πρέπει όμως να παραβλέπεται το γεγονός ότι, επί 10ετίες, δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα με παράλληλες ενισχύσεις σε συγκεκριμένους τομείς της φυτικής παραγωγής (βαμβάκι, καπνός, σιτηρά, οπωροκηπευτικά κλπ), με αποτέλεσμα να περιορίζονται οι κατάλληλες εκτάσεις για παραγωγή ζωοτροφών και, κυρίως, των χονδροειδών (σανοί, ενσιρώματα κλπ).

Η προοπτική αύξησης της ελληνικής ποσόστωσης (μέχρι το 2015) και η πιθανή κατάργησή της, σε συνδυασμό με την αποδέσμευση μέρους των καλλιεργούμενων εκτάσεων για παραγωγή ζωοτροφών (βασικά καλαμπόκι για καρπό και ενσίρωμα, καθώς και μηδική για σανό), μπορούν να δημιουργήσουν προϋποθέσεις ορθολογικότερης ανάπτυξης του κλάδου. Ικανοποιητικός αριθμός Ελλήνων επιχειρηματιών αγελαδοτρόφων είναι νέοι σε ηλικία, έχουν προχωρήσει σε σημαντικές επενδύσεις συγκριτικά με άλλους κλάδους της αγροτικής οικονομίας, τα μεγέθη των μονάδων συνεχώς αυξάνονται και οι επιχειρηματίες αγελαδοτρόφοι έχουν στόχο, μέσα και από συνεργασίες, τη δημιουργία αγελαδοτροφικής παράδοσης για τους ίδιους και για τα διάδοχα μέλη των οικογενειών τους.

Η γαλακτοπαραγωγική αγελαδοτροφία της Χώρας εφοδι-

άζει σήμερα, με 550.000 τόνους/έτος τις ελληνικές γαλακτοβιομηχανίες, με γάλα, συνήθως, υψηλής ποιότητας που χρησιμοποιείται μετά από παστερίωση, για άμεση κατανάλωση ως εμφιαλωμένο και με 220.000 τόνους/έτος την αγορά, για την παρασκευή άλλων γαλακτοκομικών προϊόντων. Όμως, παρά τις σχετικά καλές προοπτικές του τομέα, στη Χώρα εξακολουθεί να εισάγεται ποσότητα της τάξεως των 750.000 τόνων/έτος, σε ισοδύναμο αγελαδινού γάλακτος.

2.2.5. Ο ρόλος του Ελληνικού Οργανισμού Γάλακτος (ΕΛ.Ο.Γ.)

Σύμφωνα με την Κοινοτική και Εθνική νομοθεσία (Καν. ΕΕ 853/2004, ΥΑ 252105/2005 κ.α.), οι γαλακτοπαραγωγικές εκμεταλλεύσεις πρέπει να ελέγχονται τουλάχιστον δύο φορές μηνιαίως για τον προσδιορισμό της Ολικής Μεσόφιλης Χλωρίδας (Ο.Μ.Χ.) και γάλακτος και μία φορά για τη μέτρηση της χημικής σύστασης, του σημείου πήξεως, του αριθμού των σωματικών κυττάρων και την παρουσία ή μη ανασταλτικών ουσιών.

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αναφερόμενες απαιτήσεις ελέγχων του γάλακτος, δημιουργήθηκε ο ΕΛ.Ο.Γ., που είναι Ν.Π.Ι.Δ. εποπτευόμενο από το ΥπΑΑΤ, έχει έδρα τη Θεσσαλονίκη, με έξι εποπτείες και οκτώ εξοπλισμένα κατάλληλα περιφερειακά εργαστήρια ελέγχου ποιότητας του νωπού γάλακτος (Αλεξανδρούπολη, Δράμα, Παραλίμνη Γιαννιτών, Λάρισα, Ιωάννινα, Πάτρα, Μυτιλήνη και Ρέθυμνο)⁷. Παράλληλα, με τη λειτουργία των 8 αυτών εργαστηρίων, τις πολύ μεγάλες απαιτήσεις ελέγχων νωπού γάλακτος στην Επικράτεια, ικανοποιούν: τα σαράντα Εργαστήρια Αυτοελέγχου των βιομηχανιών / βιοτεχνιών επεξεργασίας, ή/και μεταποίησης γάλακτος

⁶ Με βάση τα στοιχεία του 2006 (ΥΠΑΑΤ), η εγχώρια παραγωγή (750.000 τ/ε) συμβάλει κατά 91,% στην κατανάλωση νωπού παστεριωμένου γάλακτος (824.000 τ/ε). Οι εισαγωγές είναι σημαντικές σε συμπυκνωμένο γάλα, διάφορες μορφές σκόνης γάλακτος και τυριά.

⁷ «ΕΛ.Ο.Γ. και έλεγχος της ποιότητας του νωπού γάλακτος στη Χώρα μας», Δρ Χρ. Ματαρά, Πρακτικά Ημερίδας για την Ελληνική Γαλακτοκομία, Νοέμβριος 2006.

Πίνακας 7. Κατανομή βοείου κρέατος κατά πηγή παραγωγής

Πηγές	Εκτίμηση παραγωγής της κατηγορίας	Παραγωγή κρέατος (τόνοι)	Ποσοστό (%) στην εθνική παραγωγή
1. Αγελάδες γαλακτοπαραγωγής (149.000)	1.1 Παράγωγα πάχυνσης 90.000 1.2 Σφαζόμενα μεγάλα ζώα 21.000	19.800 4.410	30,0 6,7
2. Θηλάζουσες αγελάδες (148.000)	2.1 Παράγωγα πάχυνσης 108.000 2.2 Σφαζόμενα μεγάλα ζώα 20.000	20.520 3.200	31,1 4,9
3. Εισαγόμενοι* μόσχοι, κρεοπαραγωγικών φυλών για πάχυνση (60.000/έτος)	Προέλευση κυρίως από Χώρες της ΕΕ 60.000	18.000	27,3
Σύνολο παραγωγής		65.930	100,0

* Υπολογίζεται ότι τα εισαγόμενα νεαρά ζώα, προοριζόμενα για πάχυνση, έχουν κατ' ελάχιστον, 80 κιλά «ισοδύναμο σφάγιου» κατά την αγορά τους, επομένως από το σύνολο παραγωγής 65.930 τόνων, πρέπει να αφαιρεθεί ποσότητα 4.800 τόνων ως «βόειο κρέας εισαγόμενο». Υπό την έννοια αυτή, η εθνική παραγωγή βοείου κρέατος υπολογίζεται, τελικά, σε 61.130 τόνους/έτος.

και τα δεκαοκτώ Ιδιωτικά Εργαστήρια Αυτοελέγχου τα οποία συνεργάζονται με τις βιομηχανίες/ βιοτεχνίες επεξεργασίας ή/και μεταποίησης γάλακτος, οι οποίες δεν έχουν δικό τους εγκεκριμένο εργαστήριο.

Σύμφωνα με τον Ν.3049/10.09.2002 (ΦΕΚ Α' 212), ο ΕΛ.Ο.Γ. ορίζει κριτήρια σύμφωνα με τα οποία κρίνεται η καταλληλότητα της εργαστηριακής υποδομής των Εργαστηρίων Αυτοελέγχου των βιομηχανιών και βιοτεχνιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην έγκυρη και έγκαιρη κοινοποίηση των αποτελεσμάτων των αναλύσεων που πραγματοποιούνται από τα εργαστήρια προς τους άμεσα ενδιαφερόμενους (παραγωγούς, μεταποιητικές εγκαταστάσεις, αρμόδιες υπηρεσίες), προκειμένου να αναληφθούν οι απαραίτητες διορθωτικές ενέργειες που αποσκοπούν στη βελτίωση της ποιότητας του νωπού γάλακτος. Ο ΕΛ.Ο.Γ. κοινοποιεί τα αποτελέσματα των εργαστηριακών αναλύσεων στις βιομηχανίες / βιοτεχνίες γάλακτος, τις εκτός προδιαγραφών μετρήσεις στους αντίστοιχους παραγωγούς και ανά δίμηνο όλες τις εκτός προδιαγραφών μετρήσεις σε Ο.Μ.Χ., σωματικά κύτταρα και παρουσία ανασταλτικών ουσιών στις Διευθύνσεις Κτηνιατρικής.

Στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας (Ν.3399/17.10.2005, ΦΕΚ Α' 255), ο ΕΛ.Ο.Γ. ανέλαβε δύο σημαντικά ερευνητικά προγράμματα: (i) ανάπτυξη και εφαρμογή ενός σύγχρονου συστήματος διαχείρισης της ασφάλειας του πρόβειου και αίγειου γάλακτος, με σκοπό την προστασία του ονόματος της φέτας και (ii) χημική σύνθεση του πρόβειου και του αίγειου γάλακτος σε σχέση με τη φυλή των ζώων, το σύστημα εκτροφής, το είδος διατροφής, την εποχή και την περίοδο άμελης.

Η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων που εκδίδουν τα εργαστήρια του ΕΛ.Ο.Γ. και των εμπλεκόμενων στον έλεγχο του γάλακτος και γενικότερα των υπηρεσιών που παρέχουν, πρέπει να ελαχιστοποιεί κάθε πιθανή αμφισβήτηση. Οι διαδικασίες διαπίστευσης εργαστηρίων του ΕΛ.Ο.Γ. βρίσκονται σε εξέλιξη. Αναμένεται ότι η στρατηγική επιλογή για διαπίστευση των εργαστηρίων κατά ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17025:2005, καθώς και η ανάπτυξη και πιστοποίηση συστήματος διαχείρισης ποιότητας κατά ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 9001:2000, θα αναβαθμίσει το επιστημονικό τους κύρος και θα διασφαλίσει την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται από αυτά.

Ο ρόλος του ΕΛ.Ο.Γ. στην ανάπτυξη του τομέα του γάλακτος είναι σημαντικός. Μέσω των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνει στα θέματα της ελληνικής γαλακτοκομίας, των αναλύσεων ελέγχου της ποιότητας του νωπού γάλακτος, αλλά και μέσω ερευνητικών προγραμμάτων, προσφέρει την απαραίτη-

τη υποστήριξη για την ανάπτυξη του κλάδου, ενώ ασκεί τον εποπτικό ρόλο που απαιτείται για την εύρυθμη λειτουργία του.

Με βάση τη σχετική ανακοίνωση του Υπουργού ΥΠΑΑΤ (Οκτώβριος 2007), προβλέπεται διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του ΕΛ.Ο.Γ., ώστε να καλύπτει και τα θέματα του κρέατος (έλεγχος ισοζυγίου γάλακτος και κρέατος). Η μετατροπή του ΕΛ.Ο.Γ. σε Ελληνικό Οργανισμό Γάλακτος και Κρέατος και η αύξηση του δυναμικού του, αναμένεται να συμπεριληφθούν στο Σχέδιο Νόμου για την ανάπτυξη της ελληνικής κτηνοτροφίας. Στόχος του ΥΠΑΑΤ είναι «ο ΕΛ.Ο.Γ. να λειτουργεί ως «ομπρέλα» που θα προστατεύει και θα στηρίζει την ελληνική κτηνοτροφία, συνολικά».

2.2.6. Προβλήματα του τομέα γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων

Η γαλακτοπαραγωγός αγελαδοτροφία έχει παρουσιάσει σημαντική εξέλιξη, κυρίως από τα τέλη της δεκαετίας του '80, με τη συμβολή και των γαλακτοβιομηχανιών της Χώρας, υπάρχουν όμως συγκεκριμένες δυσκολίες και εμπόδια όπως:

Ανυπαρξία κατάλληλων βοσκοτόπων, υψηλού χόρτου (απαίτηση που προκύπτει από την ανατομία των σιαγόνων και των οδοντοστοιχιών των βοοειδών) **και ισχυρός ανταγωνισμός μεταξύ των καλλιεργειών για ζωτροφές** (αραβόσιτος για καρπό και ενσίρωμα, μηδική, σανοδοτικά φυτά, κλπ) και

Πίνακας 8. Εξέλιξη παραγωγής / κατανάλωσης βοείου κρέατος στη Χώρα (1990-2006)

Έτος	Παραγωγή (τόνοι/έτος)	Κατανάλωση (τόνοι/έτος)	Αυτάρκεια (%)
1990	81.830	229.872	35,6
1992	79.545	234.050	34,0
1994	74.251	227.220	32,7
1996	71.382	239.243	29,8
1998	69.497	221.597	31,4
2000	60.930	195.980	31,1
2002	61.130	189.170	32,2
2004	60.630	182.030	33,3
2005	58.800	169.800	34,6
2006	61.700	185.500	33,3

Πηγή: ΥΠΑΑΤ

των ισχυρά ενισχυόμενων καλλιιεργειών (τουλάχιστον μέχρι σήμερα) **βιομηχανικών και άλλων φυτών**, με αποτέλεσμα την αδυναμία εξασφάλισης μεγάλης ποσότητας και χαμηλού κόστους πρώτων υλών για τη διατροφή των εκτρεφόμενων αγελάδων. Η σύνδεση ζωικής και φυτικής παραγωγής, λόγω και του μικρού και πολυτεμαχισμένου κλήρου σπάνια καθίσταται εφικτή, με αποτέλεσμα την πλήρη εξάρτηση των εκμεταλλεύσεων αγελαδοτροφίας από αγοραζόμενες, συχνά υψηλού κόστους ζωτροφές. Η προώθηση των ενεργειακών φυτών ενδεχόμενα να έχει πρόσθετες αρνητικές επιπτώσεις στον κλάδο.

Αδυναμίες σε ποιότητα και πληρότητα εγκαταστάσεων και αποτελεσματικής διαχείρισης των μονάδων, σε συσχέτισμό και με την μη εφαρμογή συστημάτων ολοκληρωμένης διαχείρισης. Η εκτροφή αγελάδων υψηλών γενετικών προδιαγραφών απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις (προστασία υγείας των ζώων, γενετική, διατροφή, διαχείριση ζωικού πληθυσμού κ.ο.κ) και, κατ' επέκταση, συνεχή εκπαίδευση και ενημέρωση των ασχολουμένων. Τέτοιοι μηχανισμοί στήριξης είναι πλημμελείς και περιστασιακοί. Η Πολιτεία δεν διαθέτει σχολεία που να υπάρχουν και κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, ώστε με τα θεωρία να γίνεται και πρακτική εξάσκηση των εκπαιδευόμενων. Ανάγκη πρακτικής άσκησης έχουν ακόμα και οι γεωτεχνικοί της Χώρας.

Έλλειψη ισχυρών συνεταιριστικών και επαγγελματικών οργανώσεων, που να μπορούν να παρέχουν ουσιαστική βοήθεια στον επιχειρηματία αγελαδοτρόφο, τόσο στον τομέα της τεχνικής υποστήριξης, όσο και κυρίως στους τομείς προμηθειών και διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

Πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες κατά την ένταξη και υλοποίηση αναπτυξιακών σχεδίων, υψηλό κόστος των απαιτούμενων επενδύσεων στον κλάδο και, συχνά, δυσμενείς όροι χρηματοδότησης.

Έλλειψη ολοκληρωμένων ελέγχων από την παραγωγή μέχρι τη διάθεση του τελικού προϊόντος, σε ενιαία βάση, αδυναμίες πιστοποίησης και διαφοροποίησης προϊόντων, σύμφωνα με την ποιότητά τους, άγνοια για απαιτήσεις ευζωίας (welfare) των ζώων και λειτουργία πολλών επιχειρήσεων χωρίς τις απαιτούμενες άδειες.

Ανταγωνισμός από την παραγωγή ομοειδών προϊόντων των γειτονικών, βαλκανικών κυρίως, Χωρών. Η προμήθεια από τις εγχώριες βιομηχανίες γάλακτος γίνεται σε πολύ χαμηλότερη τιμή, ιδιαίτερα με την ένταξη της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας στην ΕΕ⁸. Ανεξάρτητα από τις εξελίξεις των ποσοστώσεων στο αγελαδινό γάλα, το σημαντικό πρόβλημα για μας παραμένει το υψηλό κόστος παραγωγής του, λόγω κυρίως του ισχύοντος συστήματος διατροφής, ενώ η παραγωγικότητα των μονάδων εκτιμάται 20% χαμηλότερη εκείνης του μέσου όρου των Χωρών της ΕΕ.

2.3. Κρεοπαραγωγός βοοτροφία

⁸ Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του ΚΕΠΕ («Εμπόριο Ελλάδος – Βαλκανίων», 2007), ο αγροτικός τομέας της Ελλάδος, συγκεκριμένα πλεονεκτεί έναντι των άλλων βαλκανικών χωρών, αλλά απαιτούνται παρεμβάσεις προκειμένου να διατηρήσει και να ενισχύει τα ανταγωνιστικά του πλεονεκτήματα. Ήδη εμφανίζονται «πιέσεις» στα γαλακτοκομικά από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, καθώς και στα κρέατα από τη Ρουμανία.

2.3.1. Διάρθρωση της κρεοπαραγωγού βοοτροφίας

Η **κρεοπαραγωγός βοοτροφία** στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό μονάδων μικρής σχετικά δυναμικότητας, διεσπαρμένων σε όλη τη Χώρα, διαφοροποιούμενων σε μονάδες με **θηλάζουσες αγελάδες** (συνήθως ελεύθερης βοσκής ζώα για αναπαραγωγή και πάχυνση παραγώγων, χωρίς παραγωγή εμπορεύσιμου γάλακτος) και σε μονάδες **πάχυνσης μόσχων**, με ζώα που εισάγονται από χώρες της ΕΕ (κυρίως Γαλλία, Τσεχία, Ρουμανία), καθώς και από Τρίτες Χώρες, ή και με ζώα που προμηθεύονται οι εκτροφείς από ελληνικούς στάβλους (πολύ μικρό ποσοστό, δεδομένου ότι η εγχώρια παραγωγή μοσχάρων είναι εξαιρετικά περιορισμένη και δεν επαρκεί για την κάλυψη των απαιτήσεων των παχυντών). Τα αγοραζόμενα προς πάχυνση ζώα είναι συνήθως μοσχάρια ηλικίας 4-6 μηνών και ζώντος βάρους 200-250 κιλών, αν και η αγορά νεαρών ζώων αυτής της κατηγορίας τείνει να καταστεί απαγορευτική, γιατί προσφέρονται πλέον μόνο ζώα με υψηλές τιμές αρχικής αγοράς, που ξεπερνούν τα 300 κιλά σε ζων βάρος.

Ο αριθμός των εκμεταλλεύσεων και των ζώων που εκτρέφουν, κατά βασικές κατηγορίες εκτροφών, παρουσιάζονται στον **Πίνακα 6**. Από τα στοιχεία του πίνακα αυτού συνάγεται ότι το **βόειο κρέας** προέρχεται από: **(i)** την γαλακτοπαραγωγό βοοτροφία, διαφοροποιούμενο σε βόειο κρέας παραγώγων πάχυνσης (μόσχοι) και βόειο κρέας αγελάδων (συνήθως μεγάλα ζώα που απομακρύνονται από την εκμετάλλευση αφού ολοκληρώσουν τους προβλεπόμενους κύκλους γαλακτοπαραγωγής), **(ii)** τις θηλάζουσες αγελάδες και τα παράγωγά τους, όπως και στην προηγούμενη παράγραφο (βόειο κρέας παραγώγων πάχυνσης και μεγάλων ζώων) και **(iii)**, τους εισαγόμενους για πάχυνση μόσχους (συνήθως αρσενικά νεαρά ζώα κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης). Οι τρεις πηγές **παραγωγής βοείου κρέατος στην Ελλάδα** εξειδικεύονται όπως φαίνεται στον Πίνακα 7.

Η προαναφερόμενη εκτίμηση παραγωγής βοείου κρέατος στη Χώρα επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία της ΕΣΥΕ (61.001, 60.725 και 61.700 τόνοι/έτος, αντίστοιχα, για τα έτη 2002, 2004 και 2006). Για την περίοδο 1980 μέχρι σήμερα, η πορεία παραγωγής βοείου-μοσχάρσιου κρέατος διαμορφώθηκε σε χαμηλά επίπεδα (μέσος όρος δεκαετίας 1989-1999 περίπου 74.000 τόνοι/έτος), ενώ βαίνει, διαχρονικά, ελαττούμενη. Σημειωτέον ότι, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70, η εγχώρια παραγωγή βοείου κρέατος παρουσιάζει καλύτερους δείκτες (111.800 τόνοι/έτος, ΕΣΥΕ 1979), αλλά από το 1980 και μετά, οι συνθήκες έντονου ανταγωνισμού από σημαντικές κρεοπαραγωγούς Χώρες-μέλη της ΕΕ, δημιούργησαν και δημιουργούν ισχυρές πιέσεις, με αποτέλεσμα την εμφανιζόμενη σταδιακή μείωση της εγχώριας παραγωγής και, ταυτόχρονα, την μεγάλη αύξηση των εισαγωγών.

Η εγχώρια κατανάλωση βοείου κρέατος, από 158.400 τόνοι/έτος το 1970, διαμορφώνεται σήμερα στο περίπου σε 185.000 τόνων/έτος, αφού έφτασε και τους 239.000 τόνους το 1996:

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στοιχεία προκύπτει ότι ο δείκτης **αυτάρκειας** της χώρας σε βόειο κρέας διαμορφώνεται σε 30-35%, για την περίοδο 1980-2005, έναντι αντίστοιχου δείκτη 56,8% του 1970. Η κατανάλωση βοείου κρέατος,

Ολοκληρωμένες λύσεις εξοπλισμού κτηνοτροφικών μονάδων

ΜΕ ΤΗ ΣΙΓΟΥΡΙΑ ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ Η ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ

**ΑΜΕΛΚΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΤΥΠΩΝ STRANGKO ΔΑΝΙΑΣ
ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΙΚΑ - ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΔΙΑΦΥΓΗΣ - ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΙΚΑ**

**ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΛΥΣΕΙΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΛΥΜΑΤΩΝ
BAUER ΑΥΣΤΡΙΑΣ**

**ΕΝΣΙΡΩΔΙΑΝΟΜΕΙΣ
TRIO LIET**

**ΑΜΕΛΚΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΑΓΕΛΑΔΩΝ
STRANGKO ΔΑΝΙΑΣ**

**ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΖΩΟΤΡΟΦΩΝ
ΣΦΥΡΟΜΥΛΟΙ
ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ
ΧΑΡΜΑΝΙΕΡΕΣ**

**ΓΕΝΗΤΗΡΙΕΣ
ZORDAN
ΙΤΑΛΙΑΣ**

**ΘΗΛΑΣΤΙΚΕΣ
LEGRAIN**

Επικοινωνήστε σήμερα μαζί μας.

Κοντά σας με 42 αντιπροσώπους σε όλη την Ελλάδα

SYLCO / Hellas / Κ. ΣΥΛΑΙΟΣ Α.Ε.

Γιαννιτσών 103 - 546 28 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Τηλ: 2310 515 122 - FAX: 2310 530743

http:// www.sylco.gr email: info@sylco.gr

κατ' έτος και κατά κεφαλή, στην Ελλάδα έναντι ενός μέγιστου δείκτη 26 κιλά/έτος, το 1987, είναι σήμερα 19-20 κιλά/έτος. Ο κίνδυνος από τη νόσο «τρελών αγελάδων», επηρέασε σοβαρά την κατανάλωση, λόγω και της γενικότερης αντίληψης που υπάρχει για την **ασφάλεια του βοείου κρέατος**. Παράλληλα, όμως, εμφανίζεται **έντονη ζήτηση του εγχώριου κρέατος** (και, ειδικότερα, του βοείου κρέατος), δηλαδή του κρέατος που προέρχεται από ζώα που γεννήθηκαν, παχύνθηκαν και σφάχτηκαν στην Ελλάδα και το οποίο, γενικά, θεωρείται ασφαλές.

Σήμερα, ο κλάδος της γαλακτοπαραγωγού βοοτροφίας, συμβάλει με ποσοστό 36,7% στη συνολική παραγωγή βοείου κρέατος της Χώρας, παρά το γεγονός ότι το κρέας είναι «**δευτερεύον**» προϊόν του κλάδου αυτού. Οι ποιότητες βοείου κρέατος που προέρχονται από τη γαλακτοπαραγωγό βοοτροφία, κατατάσσονται στην κλίμακα SEUROP, στις μέτριες και τις χαμηλές κατηγορίες. Αντίθετα, ενδιαφέρον από ποιοτική άποψη παρουσιάζει το βόειο κρέας που προέρχεται από τους εισαγόμενους μόσχους (ιδιαίτερα από αρσενικά ζώα κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης που εκτρέφονται σε καλές συνθήκες και με βάση της διατροφής τους τα δημητριακά). Το βασικό πρόβλημα των εκτροφών πάχυνσης είναι η δυσκολία εξεύρεσης κατάλληλων και χαμηλού κόστους νεαρών μόσχων, καθώς και η εξασφάλιση φτηνών ζωοτροφών.

Σημαντικός εμφανίζεται ο κλάδος των θηλαζουσών αγελάδων, με 150.000 περίπου διατηρούμενα θηλυκά ζώα αναπαραγωγής, που ανήκουν στην εγχώρια φυλή ή, συχνά, σε διασταυρώσεις διαφόρου βαθμού εγχώριων αγελάδων με εισαχθέντες κατά καιρούς ταύρους κρεοπαραγωγικής κατεύθυνσης (Limousin κ.α) ή/και, για ορισμένες μονάδες, σε καθαρόαιμες ξενικές αγελάδες κρεοπαραγωγικού τύπου. Τα ζώα αυτά εκτρέφονται εκτατικά, σε βοσκότοπους ημιορεινών και ορεινών περιοχών. Όμως, η μορφή αυτή της βοοτροφίας, αντιμετωπίζει προβλήματα που σχετίζονται με την ανεπάρκεια κατάλληλων βοσκοτόπων και ανάλογων υποδομών, με την έλλειψη εργατικών χεριών τόσο κατά τη θερινή περίοδο στους βοσκότοπους, όσο και κατά τη χειμερινή περίοδο στους στάβλους, με το υψηλό κόστος διατροφής κατά τη χρονική περίοδο του ενσταβλισμού των ζώων και με τις χαμηλές, γενικά, τιμές διάθεσης του παραγόμενου κρέατος, που είναι και το μοναδικό προϊόν (σε αντίθεση με τις αγελάδες γαλακτοπαραγωγής, που παράγουν γάλα και κρέας). Η Ελληνική πολιτεία και η ΕΕ, έχοντας επίγνωση των δυσκολιών αυτών, έχουν θεσμοθετήσει μία σειρά οικονομικών ενισχύσεων που αποσκοπούν στη στήριξη αυτού του κλάδου παραγωγής, του οποίου η βιωσιμότητα θα σημαίνει και την επιβίωση των ασχολούμενων με την κρεοπαραγωγική αγελαδοτροφία (Γ. Κιτσοπανίδης, 2006).

Επειδή, μέχρι σήμερα, ο κλάδος στηρίχθηκε σε ενισχύσεις, οι οποίες φαίνεται ότι έχουν ημερομηνία λήξεως, ως μοναδική διέξοδος του κλάδου εμφανίζεται η παραγωγή προϊόντων υψηλών προδιαγραφών τα οποία θα απολαμβάνουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών, αλλά και θα διασφαλίζουν τη δημόσια υγεία. Για το λόγο αυτό η νομοθεσία προέβλεψε: **(i)** την ανάπτυξη ενός **υποχρεωτικού συστήματος επισήμανσης και καταγραφής βοοειδών**: ενώτια για την ατομική αναγνώριση των ζώων, ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων, διαβατήρια

ζώων, τήρηση ατομικών μητρώων σε κάθε εκμετάλλευση, **(ii)** τη δημιουργία **υποχρεωτικού συστήματος επισήμανσης του βοείου κρέατος**: τοποθέτηση ειδικής ετικέτας στα τεταρτημόρια ή στα τεμάχια βοείου κρέατος κατά τρόπον ώστε να παρέχονται πληροφορίες όσον αφορά ορισμένα χαρακτηριστικά ή συνθήκες παραγωγής του εν λόγω κρέατος ή του ζώου από το οποίο προέρχεται, όπως αριθμός ενωτίου, χώρα γέννησης, χώρα εκτροφής, χώρα σφαγής, κωδικός σφαγείου, ημερομηνία σφαγής κλπ., **(iii)** τη δυνατότητα χρησιμοποίησης **επιπλέον ενδείξεων μέσω του συστήματος προαιρετικής επισήμανσης** του βοείου κρέατος.

Το υποχρεωτικό σύστημα επισήμανσης του βοείου κρέατος, σε συνδυασμό με το υποχρεωτικό σύστημα καταγραφής των βοοειδών, εξασφαλίζει τη σύνδεση μεταξύ των τεμαχίων κρέατος και του ζωντανού ζώου από το οποίο προήλθαν. **Το προαιρετικό σύστημα επισήμανσης** δίνει τη δυνατότητα: στον μεν βοοτρόφο, ακολουθώντας συγκεκριμένες διαδικασίες παραγωγής, να χρησιμοποιήσει επιπλέον ενδείξεις στα προϊόντα του, στον δε καταναλωτή να επιλέξει ένα προϊόν πίσω από το οποίο κρύβεται ένα ολόκληρο σύστημα ελέγχων και εργαστηριακών αναλύσεων οι οποίες διασφαλίζουν την εγκυρότητα της προαιρετικής ένδειξης. Για το προαιρετικό σύστημα επισήμανσης, ο AGROCERT έχει την αρμοδιότητα ελέγχου της διαδικασίας της παραγωγής, ώστε να είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις της εθνικής και της κοινοτικής νομοθεσίας.

Σε τελευταία ανάλυση, ο κλάδος της κρεοπαραγωγού βοοτροφίας στη Χώρα, αλλά και γενικότερα η γεωργία του μέλλοντος για να επιβιώσει, οφείλει να προσαρμοστεί στην παραγωγή προϊόντων ποιότητας. Η ποιότητα εξασφαλίζεται με την πιστοποίηση, ακολουθώντας συγκεκριμένο σύστημα εκτροφής για τη ζωική παραγωγή και καλλιέργειας για τη φυτική παραγωγή. Σύστημα αυστηρό, βασισμένο σε πρωτόκολλα και προδιαγραφές, το οποίο διασφαλίζει και επιτρέπει την ιχνηλασιμότητα στη διατροφική αλυσίδα. **Πιστοποιημένο βόειο κρέας, ελληνικό, εκλεκτής ποιότητας (κατηγορία A και τουλάχιστον στην ποιότητα R3 της κοινοτικής κλίμακας ταξινόμησης SEUROP), με απόλυτα διασφαλισμένα στοιχεία για τον καταναλωτή, έχει κάθε δικαίωμα να διεκδικήσει σαφώς υψηλότερες τιμές στην αγορά, έναντι του συμβατικού βοείου. Σημαντική παράμετρος σε ότι αφορά την ποιότητα του βοείου κρέατος για τον καταναλωτή, είναι και ο μετά την σφαγή χειρισμός του (περίοδος ωρίμανσης, μεταφορά, κοπές κλπ).**

2.3.2. Θεσμικό πλαίσιο και ενισχύσεις βοείου κρέατος

Οι μεταρρυθμίσεις της ΚΑΠ (1992 και 1999), περιόρισαν τον ρόλο των αποθεμάτων παρέμβασης στο βόειο κρέας. Η ΕΕ αγοράζει βόειο κρέας από τα αποθέματα παρέμβασης μόνον όταν οι τιμές πέφτουν κάτω από το όριο των 1.560 €/τόνο σε κάποιο κράτος μέλος ή περιφέρεια. Με τις αποφάσεις αυτές, η παρέμβαση για το βόειο έχει καταστεί μάλλον «**δίχτυ ασφαλείας**» του εισοδήματος, παρά εργαλείο διαχείρισης της αγοράς, ενώ η ενίσχυση ιδιωτικής αποθεματοποίησης αποτελεί την προτιμώμενη επιλογή για την αντιμετώπιση προσωρινής

υπερπροσφοράς.

Η εμπορική συμφωνία στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) οδήγησε σε χαμηλότερους δασμούς και λιγότερες δαπάνες σε επιστροφές κατά την εξαγωγή, με αποτέλεσμα να καταστεί ο τομέας του βοείου κρέατος στην ΕΕ περισσότερο εξαρτώμενος από τη συμπεριφορά της αγοράς και προσανατολισμένος στην ικανοποίηση της ζήτησης.

Η τελευταία μεταρρύθμιση της ΚΑΠ (2003), επικεντρώνεται στους καταναλωτές και τους φορολογούμενους, παρέχοντας παράλληλα στους γεωργούς και τους κτηνοτρόφους την ελευθερία να παράγουν τα προϊόντα που ζητεί η αγορά. **Για να αποφευχθεί η εγκατάλειψη της παραγωγής, τα κράτη μέλη είναι δυνατόν να επιλέξουν και να διατηρήσουν μια περιορισμένη σχέση μεταξύ επιδότησης και παραγωγής, κάτω από σαφώς καθορισμένες προϋποθέσεις και εντός συγκεκριμένων ορίων⁹.** Στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης, για τον τομέα των βοειδών, επιλέχθηκε από την Ελλάδα η ολική αποδέσμευση (100%) από την παραγωγή, καθώς επίσης και η παρακράτηση 10% - ποιοτικό παρακράτημα, άρθρου 69 Καν. ΕΕ 1782/03. Το ποσό αυτό παρακρατείται ώστε να χορηγηθεί για συγκεκριμένους τύπους βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων, όπως π.χ. μονάδες αγελαίας μορφής των ορεινών περιοχών ή ελεύθερης βοσκής, καθώς επίσης και για τη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων σφάγιων μοσχारीών ορεινών ή μειονεκτικών περιοχών, με την ενίσχυση της παραγωγής μοσχारीών των περιοχών αυτών, κατηγορίας R και άνω βάσει της κοινοτικής κλίμακας ταξινόμησης SEUROR. Γενικότερα, το παρακράτημα θα χρησιμοποιηθεί προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανή εξαφάνιση ορισμένων τύπων βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων από ορισμένες περιοχές με τις συνεπαγόμενες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην ύπαιθρο, αλλά και στον οικονομικό και κοινωνικό ιστό της Χώρας. Η ΕΕ διατηρεί επίσης τους κανόνες ταξινόμησης των σφαγίων υπό συνεχή αναθεώρηση, προκειμένου οι παραγωγοί βοείου κρέατος να ενθαρρυνθούν να βελτιώσουν την ποιότητα των ζώων και των σφάγιων, παρέχοντας στήριξη σε υψηλότερης ποιότητας βόειο κρέας.

⁹ «Ανάπτυξη του τομέα βοοτροφίας κρεοπαραγωγικής και γαλακτοπαραγωγικής κατεύθυνσης», Γραφείο Γεν. Γραμματέα ΥπΑΑΤ, Σεπτέμβριος 2007.

2.3.3. Αναπτυξιακά Προγράμματα

Στα πλαίσια του Ν. 3299/2004, ισχύουν οι γενικές διατάξεις για τα ποσοστά ενισχύσεων περιοχών Α, Β και Γ και υπάγονται τα επενδυτικά σχέδια που αφορούν: **(i)** «στην ίδρυση νέων ή επέκταση ή/και τον εκσυγχρονισμό υφιστάμενων μονάδων», χωρίς καμία πρόσθετη απαίτηση για «βοοτροφικές μονάδες κρεοπαραγωγής» (Άρθρο 2, παρ. 2.1.3.2., Α.α1), **(ii)** στον εκσυγχρονισμό της σφαγιοτεχνικής υποδομής λειτουργουσών μονάδων και ίδρυση νέων μονάδων ή επέκταση ή εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση υφιστάμενων σε περιοχές που υπάρχει έλλειψη σφαγιοτεχνικής υποδομής ή σε αντικατάσταση υφιστάμενων ακαταλλήλων, **(iii)** στην ίδρυση μονάδων αδρανοποίησης παραπροϊόντων και υποπροϊόντων σφαγής ζώων, **(iv)** στην ίδρυση μονάδων τεμαχισμού – τυποποίησης κρέατος ζώων και παραγωγής κρεατοσκευασμάτων, εξοπλισμένες με κατάλληλες ψυκτικές εγκαταστάσεις που δεν έχουν υποστεί θερμική ή άλλου είδους επεξεργασία, καθώς και μονάδες αξιοποίησης παραπροϊόντων.

Στο πλαίσιο του ΠΑΑ 2007-2013, προβλέπεται η ενίσχυση δράσεων που αφορούν εν γένει τον εκσυγχρονισμό των βοοτροφικών εγκαταστάσεων, καθώς επίσης και η πραγματοποίηση έργων υποδομής φιλικών προς το περιβάλλον και σχετικών με την ευζωία των ζώων. Σε ότι αφορά στις σφαγιοτεχνικές εγκαταστάσεις, το ΠΑΑ 2007-2013 καθιστά σαφές ότι «δεν υπάρχει ανάγκη ίδρυσης νέων σφαγιοτεχνικών εγκαταστάσεων, με εξαίρεση τις νησιωτικές και ορεινές περιοχές ...». Έτσι, οι επενδύσεις αυτής της κατηγορίας περιορίζονται σε μικρής έκτασης εκσυγχρονισμούς. Επίσης, προβλέπονται εκσυγχρονισμοί και μετεγκαταστάσεις υφιστάμενων μονάδων επεξεργασίας και μεταποίησης κρέατος (αλλαντοποιία), καθώς και ίδρυση, επέκταση – εκσυγχρονισμός με ή χωρίς μετεγκατάσταση μονάδων αδρανοποίησης παραπροϊόντων και υποπροϊόντων σφαγής, σαν συμπλήρωση μονάδων σφαγής, συμπεριλαμβανομένου και εξοπλισμού για την παραγωγή ανανεώσιμης ενέργειας.

2.3.4. Η αγορά βοείου κρέατος

Παρά το γεγονός ότι οι τάσεις στην παραγωγή είναι συνεχώς

ΑΡΜΕΚΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΓΟΛΕΚΑΝΕΣ

ΤΑΙΝΙΕΣ ΤΡΟΦΗΣ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ

3ο Χλμ. Λαγκαδά - Κολχικού, ΤΘ 212, ΤΚ 57200, Λαγκαδάς, Τ/Φ : 2394020400, email : welcome@milplan.com, Website : www.milplan.gr

μειωμένες, ο δείκτης βαθμού αυτάρκειας εμφανίζει ανοδική πορεία (31,1% το 2000, έναντι 34,6% το 2005), λόγω της δι-αρκούς μείωσης της κατανάλωσης βοείου κρέατος στην ελληνική αγορά (196.000 τόνοι/έτος το 2000, έναντι 169.800 τόνοι/έτος το 2005). Σημειώτεον ότι ο δείκτης κατανάλωσης στη Χώρα, παρουσίασε μέγιστη τιμή 259.200 τόνους/έτος (1987), αλλά φαίνεται ότι ο κίνδυνος από τη νόσο των «τρελών αγελάδων» και, γενικότερα, από την υγιεινή του προϊόντος, επηρέασε και επηρεάζει πολύ σοβαρά την κατανάλωση ακόμα και σήμερα.

Οι εισαγωγές βοείου κρέατος στην ελληνική αγορά, αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικό, οικονομικό κυρίως πρόβλημα, τα τελευταία 50 τουλάχιστον χρόνια και δεν φαίνεται ότι η Χώρα έχει τη δυνατότητα να καλύψει αυτό το τεράστιο κενό¹⁰. Το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών αφορά σε νωπά κρέατα βοοειδών, ενώ, σε σημαντικά μικρότερες ποσότητες, εισάγονται κατεψυγμένα κρέατα και βρώσιμα παραπροϊόντα. Σημαντικότερος προμηθευτής της Χώρας είναι η Γαλλία, ακολουθούμενη από την Ολλανδία και τη Γερμανία.

2.3.5. Προβλήματα του τομέα της κρεοπαραγωγού βοοτροφίας

Καθοριστικής σημασίας πρόβλημα συνιστούν οι μη ευνοϊκές για τον τομέα εδαφοκλιματικές συνθήκες της Χώρας (φτωχό και ξηροθερμικοί βοσκότοποι), συνδυαζόμενο τόσο με την μακροχρόνια πολιτική υπέρ ορισμένων τομέων της φυτικής παραγωγής (βαμβάκι, καπνός, ζαχαρότευτλα κλπ), όσο και με τον μικρό και πολυτεμαχισμένο κλήρο. Έτσι, ένας τομέας όπως η κρεοπαραγωγός βοοτροφία, δεν έχει μεγάλα περιθώρια να στηριχθεί σε κατάλληλους βοσκότοπους υψηλής χλόης, ή έστω σε άφθονες, παραγόμενες από καλλιέργειες, φτηνές ζωτροφές (κυρίως χονδροειδείς) για να εξασφαλίσει αντίστοιχα χαμηλό κόστος παραγωγής βοείου κρέατος.

Επομένως, οι δυνατότητες ανταγωνισμού των ελλήνων κτηνοτρόφων στο βόειο κρέας και στα παράγωγά του έναντι ομοειδών προϊόντων άλλων χωρών και, κυρίως, χωρών της ΕΕ, παρουσιάζονται εξαιρετικά δυσχερείς, με μοναδικά, πιθανόν, συγκριτικά πλεονεκτήματα: **(i)** την ασφάλεια, από υγιεινής πλευράς, των ελληνικών κρεάτων (κλιματολογικές συνθήκες, σε συνδυασμό με το σύστημα της διατροφής των ζώων) και **(ii)**, την προοπτική παραγωγής πιστοποιημένου, καλής ποιότητας βοείου κρέατος (βλ. και Κεφάλαιο 2.3.1 της παρούσης).

Τα άλλα προβλήματα του τομέα, όπως η ανεπαρκής οργάνωση και η κακή διαχείριση των βοοτροφικών εκμεταλλεύσεων, το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, η έλλειψη ισχυρών συνεταιριστικών και επαγγελματικών οργανώσεων, καθώς και οι αδυναμίες που παρουσιάζονται στην εμπορία του παραγόμενου προϊόντος, απλώς επιτείνουν τις αντικειμενικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Χώρα στον τομέα παραγωγής βοείου κρέατος.

¹⁰ Η αξία των εισαγωγών κρεάτων και γάλακτος (συνολικά), υπολογίζεται σε 951.800 χιλιάδες € (έτος 2005) και μαζί με την αξία των εισαγομένων ζώων και γαλακτοκομικών προϊόντων (κυρίως τυριών), ανέρχεται σε 1,616,000 χιλιάδες €, αποτελώντας τη δεύτερη μεγαλύτερη δαπάνη για εισαγωγές μετά το πετρέλαιο. (ΥΠΑΑΤ, «Ανάπτυξη τομέα βοοτροφίας», Σεπτέμβριος 2007).

3. Προοπτικές ελληνικής βοοτροφίας

Η παράθεση των στοιχείων και η αξιολόγησή τους στο Κεφάλαιο 2 της παρούσης, οδηγούν σε ορισμένα βασικά συμπεράσματα, καθορίζοντας ταυτόχρονα και τις προοπτικές για την ελληνική βοοτροφία:

- ✓ Η γαλακτοπαραγωγός ελληνική αγελαδοτροφία διατηρεί ετήσιο ύψος παραγωγής γάλακτος περίπου 780-790 χιλιάδων τόνων, διαθέτοντας μια ποσόστωση 820.500 τόνους/έτος¹¹. Η αυτάρκεια της Χώρας σε γάλα παραμένει χαμηλή (περίπου 50%), αλλά στον τομέα λειτουργούν σήμερα 8.500 εκμεταλλεύσεις, οι περισσότερες με χαρακτήρα επιχείρησης και διατηρούν 150.000 περίπου αγελάδες, που εξασφαλίζουν μέση ετήσια γαλακτοπαραγωγή της τάξεως των 5.500 λίτρων/αγελάδα. Το μέσο μέγεθος των εκμεταλλεύσεων αυξάνει σταθερά, ενώ ο αριθμός μονάδων με κάτω από 10 αγελάδες μειώνεται συνεχώς.
- ✓ Η Βόρειος Ελλάδα, με το 72,8% του αριθμού των εκμεταλλεύσεων και το 75,1% του αριθμού των ζώων, συγκεντρώνει το μεγάλο ενδιαφέρον στην παραγωγή αγελαδινού γάλακτος. Τονίζεται και η συμβολή των γαλακτοβιομηχανιών της Χώρας για τη διασφάλιση της διάθεσης του προϊόντος, ώστε παρά τις όποιες δυσκολίες (ακατάλληλοι βοσκότοποι, πλήρης εξάρτηση από αγοραζόμενες ζωτροφές, πλημμελής οργάνωση και διαχείριση μονάδων, καρτέλ κλπ), να υπάρχουν θετικές προοπτικές, εφόσον εξομαλυνθούν ορισμένοι παράμετροι που επηρεάζουν σήμερα αρνητικά την παραγωγικότητα και την εμπορία στον τομέα. **Οι Έλληνες αγελαδοτρόφοι διαθέτουν, σε σημαντικό βαθμό, επιχειρηματική αντίληψη για την παραγωγή των προϊόντων τους και αυτή η προϋπόθεση, σε συνδυασμό με την απαίτηση της ελληνικής αγοράς, κυρίως για φρέσκο γάλα υψηλής ποιότητας, αφήνει περιθώρια σταθεροποίησης και παραπέρα ανάπτυξης του τομέα.**
- ✓ Αντίθετα, οι δύο υποτομείς της παραγωγής βοείου κρέατος (**θηλάζουσες αγελάδες και πάχυνση αγοραζόμενων μόσχων**) φαίνεται να έχουν αβέβαιο μέλλον. Οι ισχυρές επιδοτήσεις που μέχρι σήμερα στηρίζουν κυρίως τη δραστηριότητα των θηλαζουσών αγελάδων, στο πλαίσιο της νέας ΚΑΠ περικοπών σταδιακά. Ίσως, η απόλυτη κατοχύρωση της ελληνικότητας του εγχώριου βόειου κρέατος, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση, εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων στο κύκλωμα παραγωγής και εμπορίας βοείου κρέατος, των πλέον κατάλληλων εργαλείων ποιότητας μπορούν να αμβλύνουν τα προβλήματα. Όπως τονίζεται και στο Κεφάλαιο 2.3.1 του παρόντος πονήματος, **πιστοποιημένο βόειο κρέας, ελληνικό, εκλεκτής ποιότητας, με απόλυτα διασφαλισμένα στοιχεία για τον καταναλωτή, έχει κάθε δικαίωμα να διεκδικήσει σαφώς υψηλότερες τιμές στην αγορά έναντι του συμβατικού βοείου κρέατος.**
- ✓ Με αυτό το «νέο προϊόν» και με όλες τις προδιαγραφές και τις απαιτήσεις που το καθορίζουν, υπάρχουν κάποιες προοπτικές να διατηρηθεί και να επιβιώσει ο υποτομέας της παραγωγής βοείου κρέατος στην Ελλάδα, σε μια ιδιαίτερα ανταγωνιστική αγορά της ΕΕ

¹¹ Η ποσόστωση γάλακτος δε φαίνεται πλέον να αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την ανάπτυξη του κλάδου, είναι δε πολύ πιθανόν να καταργηθεί το 2014-2015.

Heiniger

Κουρευτικές μηχανές
Προβάτων - Αλόγων - Μεγάλων ζώων

Πωλήσεις - Ανταλλακτικά
Service - Ακόνισμα

Αποστολή με αντικαταβολή
σε όλη την Ελλάδα

ΓΙΑΝΝΗΣ Ε. ΤΣΟΜΠΑΡΗΣ

Αντιπροσωπείες κουρευτικών μηχανών

Μάρνη 47 - 104 38 Αθήνα

Τηλ.: 210 5226671, Fax: 210 5240629, site: www.tsombaris.gr